

AB

Preventionscentrum i Stockholm - Precens

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Charlotte Skawonius

C

D

E

Till länsstyrelsen i Stockholms län

K O M E T , F Ö R Ä L D R A T R Ä N I N G ,
F O R T S A T T U T V E C K L I N G A V
F Ö R E B Y G G A N D E I N S A T S E R

**Ansökan till Länsstyrelsen i Stockholms län om utvecklingsmedel till
förebyggande insatser**

Bakgrund

Om Komet

I juli 2003 påbörjade Precens PMT-projektet¹ med hjälp av ekonomiskt bidrag från länsstyrelsen. Länsstyrelsen har beviljat projektet en miljon kronor för vardera två år, till och med 30.6.2005.

Projektet, som numera heter Komet, går ut på att utveckla och genomföra ett föräldraträningsprogram och ledarskap i klassrummet. Varje termin sedan starten har tre och halv dags utbildning i föräldraträning samt handledning under två terminer genomförts. Dessutom har nio handledare inom stadsdelsförvaltningarna utbildats. Två psykologer håller i utbildning och handledning och leder varsin föräldragrupp tillsammans med en person. Sjutton av stadens arton stadsdelsförvaltningar, deltar i projektet med personal, sammanlagt ungefär hundra personer. De utbildas till gruppleddare och leder föräldracirklar. Sammanlagt 79 föräldragrupper har genomförts

¹ För att slippa bokstavsförkortningar och i stället ha svenska benämningar går programmen från och med våren 2004 under namnet Komet - föräldraskapscirklar och Komet - ledarskap i klassrummet.

sedan utbildningen började i oktober 2003. I varje grupp deltar i genomsnitt föräldrar till fem barn. Komet i skolan utbildar resurs- och stödteam samt resurspersoner i skolorna som i sin tur utbildar och handleder lärare i klassrummet.

Om behoven och forskning

Statens folkhälsoinstitut lämnade i januari 2005, efter uppdrag, en rapport till regeringen om föräldrastöd, *Nya verktyg för föräldrar* (Statens folkhälsoinstitut, 2004:49). ”Rapporten föreslår bred användning av ett flertal strukturerade insatser. Det finns tydliga argument för att gruppleddare bör utbildas och att de initialt relativt strikt bör följa en handledning.” Statens folkhälsoinstitut rekommenderar bland annat staten att finansiera utveckling och spridning av en svensk video-/DVD-version av samspeleprogram för bred användning individuellt och i studiecirkel.

Forskning visar att barn som är okoncentrerade, störande och bråkiga i hög utsträckning ”... kommer att misslyckas inlärningsmässigt och få kamratproblem, vilket ökar sannolikheten att de ska söka sig till vänner som leder in dem i mer allvarliga former av antisociala aktiviteter, speciellt om de är bosatta i områden med generellt hög kriminalitet”.² I tonåren och i vuxen ålder är dessa elever följaktligen också klart överrepresenterade vad gäller alkohol- och drogmissbruk samt psykisk ohälsa.³ Hyperaktivt beteende i barndomen, tidig impulsivitet och antisocialt beteende är de viktigaste indikatorerna för utvecklande av olika former av sociala störningar däribland alkoholproblem.⁴ Stattin et al säger att ”... vetenskapligt robusta interventionssatser i spädbarnsåldern/tidiga barndomen är ett viktigt redskap för att förhindra alkohol/drogmissbruk i tonåren och senare i livet”. De säger vidare att ett viktigt steg mot att förbättra svenska ungdomars framtidsutsikter är att uppdatera arbetsmetoder i linje med ”vad vi vet fungerar”.⁵

Folkhälsoinstitutet pekar på att psykisk ohälsa hör till den av de tre största folkhälsoproblemen (cancer och hjärt- och kärlsjukdomar är de två andra). Mer än 100 högkvalitativa studier visar att det är möjligt att genom insatser från föräldrarna förebygga psykiska problem både under uppväxten och vuxen ålder.⁶

² Conduct Problems Prevention Research Group, 199, s.632

³ Kazdin 1998; Kupersmidt, Coie & Dodge, 1990; Ledingham, 1999; Mc Donald & Achenbach, 1999; m fl

⁴ af Klinteberg i Andréasson 2002 Sfhi

⁵ Ferrer-Wreder, Koutakis och Stattin i Andréasson, 2002 Sfhi

⁶ *Nya verktyg för föräldrar*, s. 334. Statens folkhälsoinstitut, 2004:49,

Forskning har visat att strukturerade föräldraträningsprogram med inriktning på praktisk träning och övning med hemuppgifter är framgångsrika, särskilt för att arbeta med föräldrar till barn som agerar ut, som kan vara svåra att få kontakt med och som har svårigheter med koncentration och kamratrelationer. Det är sådana svårigheter som leder till att barn lätt hamnar utanför i sociala och pedagogiska sammanhang, vilket på längre sikt kan leda till ett mer befäst utanförskap, missbruk och andra oönskade beteenden. Program finns också utvecklade för lärare för att underlätta deras arbete med hela klassen och med barn som har svårigheter med koncentration och relationer. Forskning visar att ju tidigare insatser kan göras desto större är möjligheterna till framgång. Dessutom visar forskningsresultat från bland annat Baltimore att en kombination av föräldraskapscirklar och ledarskap i klassrummet ger förstärkta effekter.

Det är angeläget att inom stadsdelsförvaltningarna utveckla metoder som kan förebygga senare missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Precens vill bidra till att vidareutveckla förebyggande evidensbaserade metoder och insatser på primär, sekundär och tertiär nivå, som är inriktade på individer och grupper. För att kunna göra det bygger staden upp kompetens inom förebyggande metoder som forskning har visat vara effektiva. Två sådana metoder går under beteckningen föräldraträning /föräldraskapscirklar - Parent Management Training förkortat PMT och Ledarskap i klassrummet - Classroom management.

Lägesbeskrivning

Kometprojektet har nu pågått i drygt ett och ett halvt år. Avsikten är att projektet i sin nuvarande form ska pågå till och med december 2005. Till dags dato räknar vi med att totalt cirka 400 barn och 450 föräldrar har fått hjälp. Omkring 90 föräldragrupsledare och nio handledare har utbildats. En manual har utvecklats med en föräldradel, videofilmer och material. Resurs- och stödteam i skolor ges utbildning i Komet i skolan, så att de i sin tur kan hjälpa lärare i klassrummet med elever som är okoncentrerade och stör. Under hela 2005 utbildas nya föräldragrupsledare och handledare, sju stadsdelsförvaltningar deltar.

Komets utveckling

	Medverkande SDF	Aktiva grupper	Utbildade Gruppledare	Antal barn	Antal föräldrar	Handledare
Hösttermin 2003	7	15	30	75	86	
Vårtermin 2004	12	30	30	150	173	
Hösttermin 2004	16	34	25	170	196	9

Vårtermin 2005	17	30	15	150	173	13
Summa	17	109	100	545	628	22

Vi har nu, genom att anställa ytterligare en psykolog, gjort det möjligt för alkoholkommitténs och MOB:s sex försökskommuner att under ett år delta i utbildningen.

Preliminära resultat från utvärderingen

En utvärdering av föräldraträningen pågår inom FoU-enheten, de preliminära resultaten är positiva. Föräldrarna som har deltagit motsvarar i stort ett tvärsnitt av Stockholmsföräldrar. Sju av tio föräldrar beskriver att deras barn har beteendeproblem. Endast 12 % av föräldrarna har hoppat av och frånvaron har varit låg, vilket får betraktas som bra, eftersom grupperna pågår i elva veckor och kräver stor aktivitet av familjerna. Avhoppen har ofta berott på andra faktorer än Komet. Majoriteten av föräldrarna tycker att förbättringar har skett och att Komet har hjälpt dem. Effektvärderingen pågår och är ännu inte klar. (Ur kommande rapport från FoU-enheten).

Utveckling av Komet-projektet

Precens vill nu vidareutveckla Komet i tre parallella riktningar:

- Föräldrakomet som en generell förebyggande metod
- Föräldrakomet som riktad insats till familjer med komplex problematik
- Komet anpassat för något äldre barn och flera kulturer

Den här ansökan avser den första punkten, nämligen utvecklandet av Komet som en generell förebyggande metod.

Syften med projektet är att:

- Utveckla allmänpreventiva metoder som har forskningsstöd
- Möta behovet av generella föräldrautbildningar
- Stärka kompetensen hos redan utbildad personal
- Ytterligare förankra och utveckla kunskapen i stadsdelarna

Stor kompetensresurs i staden

Projektet har lett till en snabb spridning av både teori och praktik i grundläggande kognitiva beteendeterapeutiska principer. När projekttiden är slut kommer det att finnas 100-120 gruppleddare samt 22 handledare.

En utbildad gruppledare har ett års erfarenhet av att leda föräldragrupp. Gruppledaren har även fått en tre dagars utbildning med teoretisk introduktion i kognitiva beteendeterapeutiska principer samt omfattande handledning.

Handledarna har en gruppledarutbildning i botten som har byggts på med 60 timmars utbildning i KBT. Utöver detta ingår i utbildningen att handleda en grupp under ett år samt att få handledning på handledning.

En styrka i projektet är att utvecklingen sker i nära samarbete med föräldragruppsledarna. Unikt för projektet är att det bygger på beforskade metoder och att dess utveckling och anpassning till och svenska förhållanden samtidigt utvärderas av FoU-enheten.

Inom Precens är vi nu en liten grupp som arbetar med Komet för föräldrar och i skolan. En gedigen kompetens har byggts upp, som vi är angelägen att förvalta och utveckla och som vi räknar med kan vara till stor nytta för föräldrar och stadsdelsförvaltningar.

Vidareutveckla metoder och kunskaper

Nu när en baskunskap i Komet finns i nästan alla stadsdelar och en manual har utvecklats är det möjligt att med forskningsstöd vidareutveckla metoden. Bland annat har forskning visat att videofilmer är effektiva och hjälper föräldrar att förändra sin interaktion med barnen. När det gäller mer generell föräldrautbildning visar folkhälsoinstitutets rapport dessutom att filmer, med tanke på den stora spridning de kan få, är kostnadseffektiva. Filmer kan användas både i grupp i offentlig regi eller anordnade av studieförbund och ideella organisationer.

Föräldrakomet som en generell förebyggande metod

En riktning inom Komet som vi vill utveckla är den preventiva. Folkhälsoinstitutet föreslår att alla föräldrar ska erbjudas föräldrautbildning. Ett steg för staden i den riktningen är att utveckla Komet, så att programmet kan användas mer generellt. Det kan ske genom att göra en kortare och lättillgänglig version som vänder sig direkt till föräldrar. Den kan bestå av följande delar, var för sig eller i kombination:

- Tryckt material, dvs en modifierad manual
- Videofilmer, CD skivor
- Möjlighet till stöd och uppföljning per telefon

På lång sikt kan vi även tänka oss en internetbaserad, interaktiv modell.

Form och organisation

De nya uppgifterna i det här föreslagna projektet kan genomföras inom den organisatoriska ramen för det pågående projektet. Kometgruppen består för närvarande av 3,4 personer samt projektledare på cirka halvtid. Dessa kommer till stor del fortsätta att arbeta med nuvarande arbetsuppgifter: utbildning, handledning, utveckling av material och stöd till befintliga grupp- och handledare. För att genomföra det föreslagna projektet behöver gruppen utökas med 1,5 personer/anställningar. Deras uppgift blir att utveckla och skriva manus till instruktionsfilmer samt att utveckla och utprova en skriftlig manual för mer generellt bruk. Därutöver behöver speciell kompetens och utrustning anlitas för att göra de föreslagna instruktionsfilmerna.

Redan i ett inledande skede under våren 2005 tas kontakt med stadsdelsförvaltningarna för att undersöka deras intresse att delta i projektet. Preliminära kontakter är tagna och intresse finns. Någon/några SDF väljs ut som vill delta i utvecklingen av det föreslagna projektet, de kan också ha egna idéer om vad som bör utvecklas. Ett nära samarbete sker med dem.

Kostnader

De utökade arbetsuppgifterna motsvarar en kostnad på 800 000 kr. Kostnaden för rena produktionen av filmerna ligger mellan 800 000 och två miljoner kronor. Totala kostnaden blir alltså 1,5-2,5 miljoner kronor.

Medel från länsstyrelsens har sökts och beviljats med två miljoner för två år, till och med 30.6.2005. Stadens kompetensfond bidrar med 2,4 miljoner avseende stadens kostnader för projektet, under två år, till och med 31.12.2005.

Precens ansöker nu för resten av 2005 om 750 000 kronor för att fullfölja Komet-projektet i dess nuvarande form och två miljoner kronor för det nya projektet hela 2006, sammanlagt 2,75 miljoner för perioden 30.6.2005–31.12.2006. Folkhälsoinstitutet föreslår i sin rapport regeringen att undervisningsfilmer med bred spridning ska produceras, en diskussion med institutet pågår om möjligheter till eventuell samfinansiering.

Forskning och utvärdering

Som en del i utvecklingsarbetet bör de metoder och arbetsätt som föreslås här utprövas och utvärderas. Avsikten är att det ska ske med hjälp av FoU-enheten. Därefter ska insatsernas effekt utvärderas. Utvärdering av programmen kommer inte att kunna ske förrän efter andra halvåret 2006.

Dag Helin
Direktör

Peter Carlsten
Enhetschef, Precens